АСОЦИАЦИЯ НА БЪЛГАРСКИТЕ ЗАСТРАХОВАТЕЛИ

Изх. № И-24-41/11.07.2024г.

ДО:

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ИКОНОМИКАТА И ИНДУСТРИЯТА

На вниманието на: г-н Димитър Главчев
Министър-председател на Република България

На вниманието на: Д-р Петко Николов
Министър на икономиката и индустрията

Относно:

Проект на Закон за изменение и допълнение на закона за защита на потребителите**,** публикуван през м. юни 2024г. за обществено обсъждане в Портала за обществени консултации при Министерския съвет на Р. България.

Уважаеми господин Министър-председател,

Уважаеми г-н Министър на икономиката и индустрията,

От Асоциацията на българските застрахователи („АБЗ“) считаме за необходимо да вземем отношение и да изразим пред Вас позицията си по изготвения от Министерство на икономиката и индустрията (МИИ) проект на ***Закон за изменение и допълнение на закона за защита на потребителите***, публикуван за обществено обсъждане в Портала за публични консултации при Министерския съвет на Р. България.

По-конкретно нашето становище се отнася до транспонирането в българското законодателство на разпоредбите на ***Директива (ЕС) 2020/1828 относно представителни искове за защита на колективните интереси на потребителите*** („***Директивата***“).

Следва да се отбележи, че в частта, касаеща проектоуредбата на представителните искове за защита на колективните интереси на потребителите, посоченият законопроект се явява **частично променен прочит на оспорения от редица заинтересовани стопански сектори и техните представителни организации предходен законопроект по темата**, имащ за цел да транспонира Директивата – проектът от 2022г. за самостоятелен нов ***Закон за представителните искове за защита на колективните интереси на потребителите,*** който заради множеството си сериозни недостатъци не беше приет от две поредни Народни събрания, съответно 48-мото и 49-тото.

Във връзка с новия законопроект считаме за нужно на първо място да отбележим, че приветстваме новия законодателен подход към уредбата, съответстващ на наши възражения срещу предходни варианти, а именно изготвянето му **не като самостоятелен нов закон, а като закон, който внася промени в съответните нормативни актове, уреждащи съответната специална материя** - съответно, в материалноправен аспект в Закона за защита на потребителите

(**ЗЗП**) и в процесуалноправен аспект в Гражданско процесуалния кодекс (**ГПК**). Считаме този подход за правилен, тъй като по този начин се запазва **единността на нормативната уредба, регулираща посочените важни и сфери на обществени отношения**, в това число и най-вече на ГПК, кодифициращ националното процесуално гражданско право.

Въпреки възприетия в него нов подход, намираме, че представеният за обществено обсъждане нов законопроект, в частта му целяща транспониране на разпоредбите на Директивата все още страда от недостатъци, които рискуват да го направят неприложим и дори опасен - особено ако вземем предвид **риска от злоупотреби с права на потребителите**, за което разпоредбите му дават широка възможност.

В тази си част е видно, че ЗИД на ЗЗП е вид **частична преработка на предходния много спорен законопроект,** предвид което **страда от голяма част от същите недостатъци,** изтъкнати от страна на заинтересованите лица и техни представителни организации при обсъждането на представения през 2022г. **проект** на ***Закон за представителните искове за защита на колективните интереси на потребителите***.

В тази връзка и доколкото редица от проектотекстовете са пренесени практически непроменени или недостатъчно и/или неправилно променени от единия в другия законопроект, сме принудени отново да отправим както множеството сходни възражения, вече отправяни от нас по предходни негови варианти проект, така и някои нови такива, **както следва:**

I. Общи възражения

На първо място смятаме, че съдържанието на представения законопроект принципно **не съответства на целта на Директивата**, посочена в съображение (recital) 1 - да бъде въведен хармонизиран механизъм в Държавите членки относно представителните искове за защита на колективните интереси на потребителите, като същевременно **се създадат и подходящите национални нормативни гаранции, за да се избегне злоупотребата с предоставяните от Директивата права,** респ. да се избегнат злоупотребите с предявяването на такива представителни искове от страна на съответните организации-компетентни структури.

Въпреки, че е постигнато частично подобрение спрямо предходния проект, все още сме на мнение, че законодателното предложение ще наруши баланса между необходимостта от подобряването на достъпа на потребителите до правосъдие за защита на колективните и индивидуалните им права, от една страна и осигуряването на необходимите адекватни гаранции за избягване на злоупотреби с тези права, в т.ч. за водене на представителни искове за защита на колективни права, от друга страна.

Считаме, че предлаганите основно с § 11 и §30 от ЗИД на ЗЗП проекторазпоредби, свързани с транспониране на Директивата:

- **не създават ясни основания, предпоставки и процедури за ясно, точно и най-вече обективно определяне на активно легитимираните да предявяват такива искове правни субекти,** в т.ч. чрез вписването им в публичен регистър по реда на едно ефективно и добре регламентирано административно производство за **установяване, проверка и най-вече контрол** за наличието на релевантните обстоятелства и за съответствието на тези субекти с хармонизираните национални изисквания спрямо тях през целия период на дейността им- за да може да се гарантира, че **квалифицираните да предявяват и водят такива искове организации ще отговарят начално, но и текущо на изискванията** не само при вписването им, но и **във всеки един момент, докато са вписани и с право да предявяват посреднически искове.**
- **не създават подходящи и ефективни процесуални гаранции за установяване и предотвратяване на злоупотреби със съответните колективни потребителски права от страна на съответните компетентни ("квалифицирани") субекти** - в т.ч. защото уредените в

проекта възможности и критерии за преценка относно наличието за такава са твърде субективни и често много неясни, както и защото уредените на пръв поглед в закона процесуални механизми за предотвратяването им са всъщност непълноценни, неефективни и потенциално неработещи.

Следва да се отбележи, че **злоупотребите с произтичащи от Директива (ЕС) 2020/1828 потребителски права имат потенциал значително и негативно да засегнат икономиката и да създадат съществени и непропорционални затруднения за дейността на широк кръг стопански субекти от дългата редица икономически сектори**, третирани от Директивата, в това число за застрахователния сектор.

Като отчита това, **Директивата принципно прогласява необходимостта** от подходящи гаранции срещу злоупотребите с такива права, като **оставя на държавите-членки свободата, но и задачата да ги въведат** по подходящ начин на национално ниво в съответствие с **целите на директивата**, посочени в съображение 1 и в съответствие с **адекватната и задълбочена национална преценка относно начина за обезпечаване на тези гаранции**, при **вземане предвид на националните специфики** в Държавите-членки.

В тази връзка следва да се изтъкне, че предложеният законопроект **няма да създаде на национално ниво такива подходящи и реални гаранции срещу злоупотреби с колективни права в Р. България**, тъй като **голяма част от съдържащите се в законопроекта законодателни решения, концепции и механизми са противоречиви, като при това** в него **не са развити и уредени по пълноценен начин работещи и ефективни нормативни и административни механизми и критерии** за установяването и най-вече за предотвратяването на такива злоупотреби.

По-долу са конкретните ни възражения срещу някои текстове от законопроекта.

II. Възражения относно §11 от Закона за изменение и допълнение (ЗИД) на Закона за защита на потребителите (ЗЗП)ЗЗ, с който се правят промени в самия него.

Считаме, че §11 от законопроекта не успява да създаде пълноценна уредба и реални и обективни критерии и механизми, насочени към реализация на заложените цели на Директивата - не се създават реални критерии за преценка на съответствието на *„квалифицираните организации“* с изискванията на директивата, не се обезпечава чрез ясни механизми прозрачност на финансирането на „квалифицираните организации“, не се създават гаранции срещу злоупотреби с правата по Директивата, както и реални механизми за начален и текущ/последващ административен контрол в това отношение.

1. Основното понятие по Директивата, въведено относно активно легитимираните да предявяват представителни искове за защита на колективните интереси на потребителите субекти, е „***компетентна структура***“. В текстовете на §11 от проекта за ЗИД на ЗЗП това понятие е заместено с „***квалифицирана организация***“, което се явява неточно както спрямо директивата, така и с оглед ролята и функциите на тези правни субекти.

Считаме, че върху замяната на това основно понятие следва да се помисли, тъй като редакцията му в законопроекта изглежда **неясна и има потенциал да бъде обърквaща** - в т.ч. предвид значителната семантична разлика със съответното понятие по директивата.

2. Като компетентен контролен орган по отношение на тези организации е определен Министърът на икономиката - той одобрява *„списък“* на *„квалифицираните организации“,* който публикува и актуализира при съответните промени. Не намираме мотиви защо именно Министърът на икономиката и индустрията е такъв орган, както и защо е „списък“, а не „регистър“. В тази връзка бихме изтъкнали, че **Комисията за защита на потребителите** е

специализираният национален орган в сферата на потребителските права и защитата на потребителите, като предвид това и с оглед функциите си тя по дефиниция разполага с подходящата експертиза и в областта на Директивата и може би е по-подходяща да поеме и администрира и тези задачи, както по отношение на регистъра и регистърното производство, така и по отношение на цялостния контрол върху дейността на т. нар „квалифицирани организации“.

Считаме също, че уреденото във връзка със „*списъка*“ в проектозакона е декларативно и крайно недостатъчно, тъй като чрез него не се създават адекватен механизми за начален и текущ контрол за съответствие с изискванията и за отразяване и вземана предвид на променените обстоятелства, не се описват възможните промени, основанията и регистърните и други последици от тях, в т.ч. за съответните организации, съответно не се създават механизми за ефективен текущ контрол и за адекватно изключване на организации от списъка при определени регламентирани условия и др.

Съответно считаме, че вместо *списък,* в ЗЗП би следвало да се регламентира нормативно **пълноценен публичен регистър** на т. нар „квалифицирани организации“, както и **пълноценно, добре и подробно уредено регистърно производство** във връзка с този регистър, водени **при подходящ и съответстващ по експертиза административен орган, по възможност КЗП**.

3. Считаме за твърде общо формулиран чл. 186в очертаващ нарушенията, които биха могли да бъдат предмет на представителните искове. Изброени са дълга редица нормативни актове и групи разпоредби от нормативни актове, които твърде широко и неконкретно очертават материалните основания за завеждане и водене на представителни колективни потребителски искове.

В тази връзка считаме, че е необходима максимална конкретизация, която следва да бъде осъществена след задълбочен анализ на пряко приложимите ЕС нормативни актове и актовете от национално законодателство, чрез който да се установи с максимална точност кръгът от съюзни и национални разпоредби, които следва да се включат в нормата относно възможния и допустим предмет (основанието) на представителните искове - при съответствие с чл. 2 от Директивата, респ. с Приложение I - списък на разпоредбите на правните актове на съюза, посочени в чл. 2, пар. 1 от нея.

4. Изискванията по чл. 186е, ал. 1 също са неподходящи и недостатъчни, като се явяват най-вече декларативни в основната си част.

Няма дефиниция на въведеното изискване за *„дейност за защита на интересите на потребителите“,* която организацията да следва да е извършвала през последната една година. Съответно, не е изяснено нормативно с предложените текстове как и **въз основа на какви обективни критерии ще се преценява дали тази предпоставка е налична или не** по отношение на конкретна организация – напр. колко броя „*съдействие за решаване на потребителски спорове*“ ще е достатъчно да е осъществявала тя (*1 бр., 2 бр. или повече*), в какво ще следва да се състои това „*съдействие*“ и т.н.

Намиране за съществен пропуск това, че има изискване за липса на производство по несъстоятелност спрямо отганизацията, но **<u>няма изискване за липса на производство по ликвидация -</u> липсата на производство по ликвидация не е записана като предпоставка за включването на организация в „списъка“.**

Считаме това за неправилно, доколкото е очевидно, че „*квалифицирана организация*“, която е в производство по ликвидация, не би следвало да може да заведе и води такъв представителен иск за защита на колективни потребителски права.

Освен това текстът на чл. 186е, ал.1, т. 6 **не съответства на понятията и процедурите във връзка с несъстоятелността** и със съдържанието на решенията в съответните производства по част IV от Търговския закон (ТЗ).

В тази връзка следва да се отбележи, че по силата на чл. 14 от ЗЮЛНЦ, относно неплатежоспособността, несъстоятелността, реда за ликвидация и правомощията на ликвидатора на ЮЛНЦ се прилагат съответно разпоредбите на ТЗ. Във връзка с неговите разпоредби и ако следваме съответно приложимата процедура, то с решението си по молбата за откриване на

производство по несъстоятелност съдът **обявява неплатежоспособност** или свръхзадълженост и **открива производство по несъстоятелност** за съответното юридическо лице (ЮЛ).

От този момент нататък съответното ЮЛ е **обявено за неплатежоспособно или свръхзадължено** и е в производство по несъстоятелност – тоест, не е „*обект на несъстоятелност"*, а е **в производство по несъстоятелност**, не е „*обявено в несъстоятелност*", а е **обявено за неплатежоспособно или свръхзадължено.** Такива понятийни неточности често се допускат в говоримия език, но **не е редно да се допускат в нормативни текстове**.

Считаме също, че директивата хармонизира общи изисквания, които следва да бъдат имплементирани в националните законодателства със **съответните подходящи нормативни механизми,** обезпечаващи тяхното ефективно прилагане в съответната държава членка.

В този смисъл не е добре това, че изискванията по т. 7 и т.8 общо взето **редактирано преповтарят текстове** от директивата, като остават изцяло декларативни и пожелателни – всъщност, за обезпечаване на действителното им прилагане на национално ниво **няма въведени реални и конкретни задължения**, респективно **няма обективни критерии и функционални механизми**, позволяващи **да се гарантира нормативно и на практика правилността и най-вече обективността** на административната преценка относно това дали организацията е независима, дали се влияе от лица, различни от потребители, включително в случай на финансиране от трета страна, на какви изисквания следва да отговарят установените в организацията процедури (по т.7 на ал.1) за предотвратяване на такова влияние и конфликт на интереси и др.

Във вр. с т. 8 от ал.1 следва да се отбележи също, че в нея **липсват конкретизирани изисквания относно информацията**, която ще следва да се оповестява и да е „*доказваща*" че организацията отговаря на критериите по т.1-7 и информация за източниците на финансиране на организацията.

5. Видно от текста на ал.2, установяването на обстоятелствата по т.1-7 от ал.1 пред административния орган ще става само с декларация. В тази връзка считаме, че **следва да бъде доизяснено нормативно по какъв начин ще се извършва административния контрол по отношение на декларираните обстоятелства, като следва да се въведат и подходящи механизми за това** – както при заявяването за вписване, така и впоследствие, в рамките на някакъв текущ/последващ административен контрол, какъвто ще е обективно необходим.

6. Създаването на механизъм за **последващ и текущ контрол на** „*квалифицираните организации*" **на базата на обвързана компетентност и критерии за обективна преценка ще е особено важно,** тъй като е ясно, че декларираната/установена при заявяването ситуация по отношение на организацията може да е динамична и може бързо и често да се променя на практика.

Това не е взето предвид и третирано в проектозакона по подходящ начин, в това число с регламентирането на съответните подходящи задължения, отговорности и механизми за адекватен административен контрол.

Считаме, че **подходящият по интензитет и снабден с подходящи механизми контрол е абсолютно необходима предпоставка**, за да може достатъчно адекватно да се гарантира, че **квалифицираните да предявяват и водят такива искове организации ще отговарят както начално, така и текущо на изискванията и няма да злоупотребяват с правата си -** не само при вписването им в регистър или „*списък*", но и **във всеки един момент, докато са вписани и с право да предявяват посреднически искове.**

В законопроекта на практика липсва уредба за последващ и ефективен текущ контрол, предвид което такъв следва да се развие допълнително в законопроекта – актуалните нови проекторазпоредби от чл. 186з до чл. 186к на ЗЗП не уреждат такъв механизъм, включително, но не само защото **обвързана компетентност (задължение) за проверка от страна на административния орган е въведена само за много тесни хипотези** - случаи на опасения на други държава-членки на ЕС или на Европейската комисия.

Чл. 186и също не създава достатъчно гаранции в това отношение и не може да се преценява като подходящ механизъм за текущ/последващ контрол, доколкото **изискването за „*актуална информация*“ е непрецизно формулирано, като при това е въведено само като възможност** за Министъра на икономиката и индустрията, **без да са въведени задължения тази възможност за проверка да се реализира на практика**, при ясни срокове и механизми за това.

Проверката „*на всеки 5 години*“ по чл. 186к също не създава достатъчно гаранции за актуалността на вписаните обстоятелства и за текущото съответствие на организациите със съответните изисквания, на които те следва да отговарят както при вписването, така и текущо - след него и докато са вписани.

Ясно е, че **5 години са твърде дълъг период** за такава задължителна проверка за съответствие с изискванията, тъй като през този период могат да се променят много съществени обстоятелства, които **няма да могат да бъдат установени своевременно -** при някаква подходяща форма на актуализация на съответствието с изискванията, подлежаща на осъществяване **през по-кратки периоди от посочените 5г.**

Освен това от формулировката на текста остава неизяснено **какво ще следва да значи това** – тоест, дали проверката ще следва да е на всеки пет години от регистрацията на съответната организация, дали ще е на всеки пет години, считано от влизането в сила на закона или друго.

В текста, също така, **не е изяснено как (*съобразно какъв механизъм*) ще се прави тази проверка за съответствие на вече вписаните организации** – съответно, **какви ще са ангажиментите** на административния орган и на подлежащите на такава преценка организации в хода на „*проверката*“, **с какъв акт ще приключва** проверката, **какви биха могли да са административните последици** от тази „*проверка*“ и т.н. **други свързани процедурни въпроси**.

Следва да се отбележи още, че още **много от понятията и процедурите, използвани в предложението за изменение на ЗЗП, са или зле разработени и/или недефинирани и/или неясни**. Това **би затруднило правоприлагането и тълкуването, в т.ч.** по отношение на предпоставките и развитието на процедурите.

Например в чл. 186„в“, ал. 2 ЗЗП **легалната проектодефиниция на понятието „*практика*“ изглежда доста неясна, неточна и проблемна**, доколкото от текста излиза, че всяко едно „действие или бездействие“ ще следва да се третират като „*практика*“ – употребено е единствено число, тоест действието и бездействието ще е практика дори ако е еднократно.

Не е ясно какво означава договорите да са „***изготвени предварително***“ и преди какво следва да са били изготвени, за да се приложи клаузата – следва да се изтъкне, че за да бъдат подписани, договорите на първо място (и съвсем логично) следва да бъдат изготвени, в т.ч. когато има индивидуално договаряне, както и че ако няма Общи условия, винаги ще е налице индивидуално договаряне.

II. Конкретни възражения относно §30 от Закона за изменение и допълнение (ЗИД) на Закона за защита на потребителите (ЗЗП), с който чрез преходните и заключителните разпоредби се правят промени в Гражданския процесуален кодекс.

1. Като се вземат предвид дефинициите на национален представителен иск и на трансграничен представителен иск в новата глава 33, въвеждана в ГПК, остава неизяснено з**ащо се въвежда и каква стойност би имала процесуалната забрана по чл. 388б, ал.2**, въвеждана в ГПК – че национален представителен иск, в рамките на образувано производство, не може да се изменя в трансграничен представителен иск, дори ако е предявен срещу търговец със „*седалище или местоживеене“* в друга държава-членка на Европейския съюз, както и ако с него са представлявани потребители от няколко държави-членки на Европейския съюз.

В допълнение и във връзка с употребеното в текста понятие „*местоживеене*“ следва да се изтъкне, че юридическите лица и търговците нямат „*местоживеене*“, а имат само „*седалище*“ и „*адрес на управление*“.

2. **Възможността за проверка от съда, въвеждана с чл. 388в, ал. 2 от ГПК, се отнася само за трансгранични искове,** а условието за съответстващ предмет на дейност, като активна легитимация за предявяване и водене на представителен иск, ще може да бъде проверявано само за трансграничните организации по чл. 186а, ал.1, т.3 и т.4, но не и по отношение на тези по чл. 186, ал.1, точка 1 от ЗЗП (*националните*). Считаме, че **такава възможност за проверка следва да съществува и по отношение на националните организации** – наличието на съответстващата дейност и предмет на дейност следва да може да бъде проверявано от съда като активна процесуална предпоставка **и по отношение на тях.**

В противен случай **спрямо националните организации се дестабилизират гаранциите, дължими по Директивата,** че:

- активната процесуална легитимация за представителен иск ще следва да се обусловя от това, че квалифицираната организация *„в съответствие с предмета на своята дейност има законен интерес да защитава интересите на потребителите, както е предвидено в разпоредбите на правото на Съюза*“ .
- съгласно съображение 32 от Директивата, с това трябва да е свързано право на съда, *„да провери дали предметът на дейност на компетентната структура оправдава предявяването на иск от нейна страна в конкретен случай*“.

Предвид това у**словието за съответстващ на иска предмет на дейност и възможността за проверка от съда** дали това е така следва да съществуват **не само при трансгранични, но и при национални искове,** доколкото в съответствие с Директивата това е важно за процесуалната легитимация за предявяване на иска.

3. Относно чл. 387г би следвало да се изтъкне, че необходимостта от и прецизността на неговата ал. 2 остават спорни в процесуален аспект, доколкото в нея **по неподходящ начин се смесват обстоятелствата, на които се основава иска, с изискването за представяне на доказателства относно активната процесуална легитимация на ищеца**.

В тази връзка би следвало да се отбележи, че такива разпоредби не биха били необходими, ако съответните специфики на производството по представителни искове бяха вплетени по подходящ начин в общата уредба на гражданския процес, където тези въпроси са отдавна решени по съответен и подходящ начин.

Твърде субективно е изискването по ал.3 на чл. 387г за предоставяне пред съда на „*достатъчно информация*“ за определяне на групата потребители, заинтересовани от иска – коя и колко информация ще е „*достатъчна*“, остава напълно неизяснено от текста, респективно остава на чисто субективната преценка на съда, доколкото няма въведени никакви обективни критерии за преценка. Намираме изискването и за непрецизно – включително относно това каква именно ще следва да е тази информация, как ще следва да бъде представена тази информация и как ще бъде обоснована и доказана верността и съответно как и при какви условия тя ще може и ще следва да бъде проверена, в т.ч. служебно или ако е оспорена ... и т.н.

Разпоредбата на ал. 4 също смятаме за неточна, тъй като самите договори не са точно „*източник на финансиране*“, а са част от основанието за съответното финансиране - евентуално, макар и **не задължително достоверно**, те биха могли **да докажат правоотношението**, което е източник на финансиране и условията, при които същото е било осъществено, но **това далеч не изчерпва възможните хипотези**.

Тоест, освен неточен, опитът за изброяване на възможните източници за финансиране е и непълен (неизчерпателен**)**, доколкото те биха могли да бъдат много и различни и да включват **разнообразни хипотези както на непряко, така и на пряко финансиране**.

Считаме, че тази разпоредба, а и някои други, в т.ч. коментирани по-долу, не създават достатъчно обективни критерии и механизми за ефективна реализация на свързаните разпоредби на Директивата, а именно, че: [1] *„компетентните структури следва да осигурят на съдилищата*

[1] ***Съображение(recital) 52 на Директива (ЕС) 2020/1828 относно представителни искове за защита на колективните интереси на потребителите***

или административните органи пълна прозрачност по отношение на източника на финансиране на своите дейности като цяло и по отношение на източника на средствата в подкрепа на конкретен представителен иск за налагане на мерки за обезщетение. Това е необходимо, за да се даде възможност на съдилищата или административните органи да преценят дали финансирането от трета страна, доколкото е разрешено от националното право, отговаря на условията, предвидени в настоящата директива, дали има конфликт на интереси между финансиращата трета страна и компетентната структура, което представлява риск от злоупотреба с предявяването на искове, и дали финансирането от трета страна, която има икономически интерес от предявяването или резултата от представителния иск за налагане на мерки за обезщетение, не отклонява представителния иск от защитата на колективните интереси на потребителите. Информацията, предоставена от компетентната структура, следва да даде възможност на съда или административния орган да прецени дали третата страна може да окаже неправомерно влияние върху процесуалните решения на компетентната структура в контекста на представителния иск, включително относно решенията за споразумения, по начин, който би бил в ущърб на колективните интереси на заинтересованите потребители, и да прецени дали третата страна предоставя финансиране за представителен иск за налагане на мерки за обезщетение срещу ответник, който е конкурент на финансиращата трета страна, или срещу ответник, от когото финансиращата трета страна е зависима. Следва да се счита, че прякото финансиране на конкретен представителен иск от търговец, осъществяващ дейност на същия пазар като ответника, предполага конфликт на интереси, тъй като конкурентът може да има икономически интерес от резултата от представителния иск, който би се различавал от интереса на потребителите".

4. В чл. 388д от законопроекта се посочва, че представителният иск за защита на колективните интереси на потребителите е допустим, когато осъществява посочените в него три условия. Оттук резонно изниква въпросът само това ли са предпоставките за допустимост на такъв иск и какво се случва с останалите процесуални предпоставки за допустимост на исковете, в т.ч. регламентираните в ГПК.

В тази връзка следва да се отбележи, **че предпоставките за допустимост на съдебен иск са много и различни**, доколкото съгласно общата дефиниция правото на иск е средство за защита на материално право чрез разрешаване на граждански спор със сила на присъдено нещо от съдилищата. Съответно, за да породи задължение за съда да предприеме необходимите процесуални действия и да разреши конкретния гражданскоправен спор, правото на иск, като всяко субективно право, трябва най-малкото да е възникнало, да съществува в полза на лицето, от чието име се предявява искът и да бъде надлежно упражнено.

Възникването, съществуването и надлежното упражняване на правото на иск се обуславя едновременно от наличието на определени положителни условия (процесуални предпоставки) и от липсата на отрицателни (процесуални пречки), които са уредени в процесуалния закон и за които съдът е длъжен да следи служебно - както при предявяването на иска, така и в хода на производството, до приключването му със съдебен акт.

Сред абсолютните процесуални предпоставки за възникването и упражняването на правото на иск, на първо място са надлежната процесуална легитимация на страните, тяхната процесуална правоспособност (респ. правосубектност, когато се отнася до юридическото лице) и др., в зависимост от хипотезата на предявения иск и свързаните с нея нормативни изисквания и обстоятелства с правно значение.

Тези предпоставки не могат да бъдат изключени при преценка но допустимостта на какъвто и да било иск, но от друга страна текстът на чл. 388д е категоричен – казва се, че за да е допустим представителен иск за защита на колективни потребителски права предпоставки са именно и само изброените в него.

Допускаме, че става въпрос за техническо недоглеждане, което обаче може да доведе до сериозни последици и настояваме да се изясни, че чрез тази разпоредба не се въвеждат изрично само посочените предпоставки за такъв иск, а ще се прилагат и общите предпоставки за допустимост на исковете.

5. Относно чл. 388е, ал. 1 следва да се отбележи, че остава неизяснено как съдът ще установява служебно финансирането от трета страна и **на базата на какви конкретни критерии ще обосновава преценката си** – тоест, дали има или няма такова финансиране, дали има *конфликт на интереси* в конкретния процесен случай, дали третата страна има *икономически интерес* от конкретния иск, дали това не отклонява иска от защитата на колективните интереси на потребителите и т.н.

Понятието „*съмнение*“, което е поначало доста субективно, е записано в проекторазпоредбата като основание за поискването на „*допълнителната информация*“. Съдържанието на възможната „*допълнителна информация*“ също остава субективно и неизяснено, предвид което остава **недостатъчно гарантирана прозрачността**.

Тук е мястото да се изтъкне, че на практика **в законопроекта няма пълноценен механизъм, който да създаде реални гаранции за обезпечаване на прозрачността и възможността за ефективна служебна проверка на финансирането**. Не е ясно ще се декларира ли липсата на такова финансиране във връзка с конкретен иск или ще е достатъчно декларирането на източниците на финансиране по чл. 388д, ал. 4. Н**е е ясно как ще се установяват действителните обстоятелства** в тази връзка пред съда при предявяване на иска - при това по начин, който **да влече съответната отговорност** за предявяващия иска и/или за деклариращия съответните обстоятелства, с оглед осигуряването на достатъчна достоверност на декларациите, както и **гарантиране на пълнотата и достоверността на информацията, документите и доказателствата**, ако/когато такива се представят.

Ако възможностите за контрол и/или основанията и параметрите относно носенето на подходяща по интензитет отговорност за изпълнението на тези задължения за прозрачност, респ. за пълнота, достоверност и изчерпателност на информацията, документите и доказателствата не бъдат осигурени за процеса, в т.ч. **чрез подходящ механизъм за ангажиране на отговорността на конкретни физически лица-законни и/или процесуални представители**, то **няма да има как да сработи ефективно възможността за служебна проверка** по тези въпроси и действително **да се обезпечи липсата на конфликт на интереси**, на икономически интерес от процеса и/или въобще на **злоупотреба с права** при предявяването и воденето на съответните искове – не само начално, но и текущо, в рамките на хода на самото производство.

Реално в законопроекта **липсват ефективни правила и механизми по отношение на гарантираните от Директивата прозрачност на финансирането и проверка на съда във връзка с него**, а има основно **декларативни разпоредби, субективни понятия и неясна отговорност**.

Това не кореспондира с целите и разпоредбите на директивата, в това число съображение 10 от Директивата, съгласно което е важно: ***„да се осигури необходимото равновесие между подобряването на достъпа на потребителите до правосъдие и осигуряването на подходящи гаранции за търговците за избягване на злоупотреби с предявяването на искове, които биха възпрепятствали необосновано способността на търговците да извършват дейност в рамките на вътрешния пазар. За да се предотврати злоупотребата с представителни искове, следва да се избягва присъждането на наказателни обезщетения и следва да се предвидят правила за някои процесуални аспекти, като определянето и финансирането на компетентните структури.“***

Остава неизяснено **как и по какъв способ съдът ще извършва проверката, посочена в разпоредбата на чл. 388е, ал. 2** и на база на какви критерии ще определи резултата от проверката си – относно наличието на конфликт на интереси при предявяване на представителен иск за обезщетение, който иск се финансира от трета страна.

В разпоредбата е посочено само че съдът я извършва служебно, но не е разяснено по каква процедура, в т.ч. откъде ще търси информация и какви източници ще използва. Това са все въпроси, които биха имали съществено значение, тъй като при предявяване на такъв иск би могло да бъдат сериозно засегнати интересите на търговеца (респ. застрахователя), ако конкурентен търговец финансира този иск или пък съдът може да прекрати образуваното дело по такъв иск, финансиран от търговец, който всъщност се опитва да защити интересите на съответен кръг потребители. В чл. 388 буква „е“, ал. 2 е използвано понятието „*зависима“,* но то никъде в законопроекта не е дефинирано.

Разпоредбата на ал. 3 на този чл. 388е също е непълноценно формулирана, доколкото не въвежда достатъчно ясен механизъм и правомощия на съда – съответно, не реализира на практика в националното право съображение 25 от Директивата, според което *„Ако бъде потвърден конфликт на интереси, съдът или административният орган следва да има правомощието да предприема подходящи мерки, например да изиска от компетентната структура да откаже или да промени съответното финансиране и при необходимост да отхвърли процесуалната легитимация на компетентната структура или да обяви за недопустим конкретния представителен иск за налагане на мерки за обезщетение.“*

Това съображение е просто възпроизведено в законопроекта, но подходящ механизъм и процедура за реализацията му на практика в законопроекта няма. Примерът по съображение 25 е изведен в законопроекта като единствена възможност за подходяща мярка, като при това текстът от директивата е възпроизведен с редакции, които го правят непрецизен от процесуална гледна точка - в това число относно субективното понятие „*основателно съмнение*“, употребено в посочената ал.3.

Не е взето предвид и **не е изяснено как ще следва да се действа за установяване на евентуалното непряко финансиране на „*квалифицираната организация*“**, съответно условието по съображение 10 от Директивата, че **непрякото финансиране** от трета страна следва също да *„отговаря на изискванията за прозрачност, независимост и липса на конфликти на интереси.“*

В допълнение, в ал. 3 на посочения чл. 388 е изобщо **не е уредено какви ще са процесуалните последици за иска**, ако квалифицираната организация, която го е предявила, не се откаже, не промени финансирането или пък не успее да намери ново финансиране.

6. Чл. 388ж, ал.1 е проблемен и неясен. Следва да се отбележи, че това **„*изслушване*“ от съда на организацията-ищец ще е „*след проверка на допустимостта на представителния иск и редовността на исковата молба*“ –** тоест, ще предхожда преценката по основателност, но ще следва преценката по допустимостта. Това създава самостоятелен проблем, в т.ч. доколкото не е ясно за какво може да я изслуша, а може и да не я изслуша.

Не е изяснено в текста дали това „*изслушване*“ е свързано или не е свързано с някаква **допълнителна проверка по допустимостта и редовността на иска** - доколкото тази възможност за „*изслушване*“ е поставена в член, в чиито останали алинеи са разпоредбите, свързани с допускането на иска до разглеждане от страна на съда.

„***Изслушването*“ по ал. 1 е с напълно неясна принадена стойност за процеса** - особено ако се вземе предвид, че предвид извършената служебна съдебна проверка по допустимостта и редовността такова „*изслушване*“ надали би могло да допринесе с нещо реално за процеса.

Остава не съвсем ясна и неточна в процесуален аспект и ал. 2, според която съдът „*не допуска разглеждане на делото*“ при установена липса на активни процесуални предпоставки за неговото предявяване. Считаме казаното за **непрецизно от процесуална гледна** точка, тъй като се касае за недопустимост на иска, което би следвало да влече процесуалните последици, регламентирани в ГПК, в т.ч. в чл. 130 от ГПК съгласно който: **„***Когато при проверка на исковата молба съдът констатира, че предявеният иск е недопустим, той (съдът) връща исковата молба. Против връщането на исковата молба може да се подаде частна жалба. “*

Има и други недостатъци не текста, както терминологични, така и принципни. В тази връзка следва да се отбележи и изразът *„не възпрепятства правата“*, употребен в проекторазпоредбата на ал.2, който също се явява непрецизен - може да бъде препятствано упражняването на правата, а не самите права. Самото съдържание на разпоредбата в тази част също остава неясно, макар да може да се предполага и тълкува – необходимо е да се прецизира по отношение на точно значение, съдържание и процесуален ефект.

7. От текста на чл. 388з **не става ясно по чие искане, как, защо и на кого съдът разпорежда представянето на доказателства**.

В тази връзка следва да се отбележи, че **въпросът за изискването и събирането на намиращи се при 3-то лице или при другата страна в процеса документи и доказателства е**

ясно решен в ГПК, със съответните процесуални механизми и последици. Този въпрос **не следва да се преразшава чрез този законопроект**, при това непрецизно, както това е направено в този чл. 388з.

Има също изискване за спазване на принципи за „*поверителност*“ и „*пропорционалност*“ при разпореждането на съда за представяне на доказателства, като съгласно ал. 2 са въведени критерии за „*степен*“ на подкрепа на претенцията от фактите, за „*обхват*“ на доказателства, за „*поверителност*“ на информацията. В тази връзка следва да се отбележи също, че понятието „*пропорционалност*“ изобщо не е прецизно като процесуален термин относно доказателствата и доказателствените искания – по отношение на доказателствата може да се говори с процесуалните категории **относимост, допустимост, релевантности и др**., като процесуалните правила относно доказателствата са достатъчно добре уредени в ГПК и са отдавна изпитани в практиката. Не считаме, че във връзка с доказателствата следва да се въвеждат нови понятия или критерии, особено пък по толкова неясен и непрецизен начин.

С напълно неясни последици е разпоредбата на ал. 4, според която: „*Недопустим е отказ за предоставяне на доказателства поради възможността същите да бъдат използвани срещу лицето, от което са поискани, при искове за обезщетение за вреди вследствие на нарушение.*“ Не е изяснено какво би следвало да значи това и какво ще се случи, ако страната не ги представи на посочените основания.

В тази връзка също следва да се изтъкне, че този въпрос, респ. последиците от непредставяне на изискани доказателства от трето лице или друга страна в процеса също са ясно регламентирани в ГПК и не е нужно да се преregламентират или дорегламентират. Предвид това по тези представителни искове **общите процесуални правила, свързани с производството по доказателствата, следва да си останат приложими във възможно най-голяма степен,** а евентуалните отклонения от тях (*ако се прецени за необходимо да има такива*), следва да са добре обосновани, смислени и да имат съответна принадена стойност за обективността и справедливостта на процеса по този особен вид искове.

8. Има риск непрецизно дефинираната в чл. 388и, ал. 1 възможност за привременни мерки да доведе до **<u>реално предрешаване на спора</u>** и/или наложени такива да доведат до **непоправими последици и/или вреди за търговеца, още преди да бъде произнесено и да влезе в сила съдебното решение**. Основанията и предпоставките за налагане на привременните мерки **трябва да бъдат доизяснени и производството да бъде доразвито, в т.ч. да бъде ограничено само за ограничен кръг особени случаи,** например когато неналагането им във висящия процес би могло обективно да обуслови непоправими вреди за потребителите.

Следва да се отбележи, че концепцията за това какви мерки биха били „*подходящи*“, съгласно ал.1, т.1, също остава твърде отворена за субективна преценка, което също се явява сериозен недостатък на предлаганата уредба. Неясно е какъв ще е този „*определен*“ срок за мерките и въз основа на какви критерии той ще следва да се определи.

Неясно остава също кога ще е „*необходимо*“ съдът да „*забрани*“ определена практика, в съответствие с чл. 388и, ал.1, т.2 и на кого ще следва да я забрани, при положение, че алтернативната възможност е „*да задължи ответника да преустанови*“ съответната практика.

Буди въпроси и разпоредбата на чл. 388и, ал.2, т. 3, доколкото там се предвижда **произнасяне на съда и обявяване на нищожност на клауза от договор с потребител, без да е изяснено кога трябва да стане това. С** оглед на това, че разпоредбата е включена при временните мерки по ал.1, би могло да се тълкува, че **вероятно това би следвало да стане по някакъв неизяснен начин в хода на производството, но преди произнасянето на съда с решението** по ал.2 на същия този проекточлен – това го считаме за неправилно.

Остава неизяснено **защо в чл. 388и, ал. 3 се суспендират предпоставките по чл. 280, ал. 1 от ГПК за касационно обжалване** – няма мотиви за това и никаква логика, особено ако се цели бързина на производствата.

9. Крайно непрецизно е казаното в чл. 388л, ал.2, че „*Съдът определя видовете вреди, за които <u>е възможно</u> да бъде предоставено обезщетение за всеки потребител“.* Без да коментираме широко тази разпоредба, считаме непрецизността за видима.

10. В ГПК относно доброволното уреждане на спора се уреждат медиацията и спогодбата, като отделно чл. 384 урежда „*съглашение за доброволно уреждане на спора*“, което може да е под различни форми. Споразумението е регламентирано като начин за уреждане на споровете по брачни дела – искове за развод и т.н. Предвид това считаме за неправилно в **проектния нов чл. 388п ГПК пространно да се въвежда и урежда някакъв нов тип „*споразумение за доброволно уреждане на спора*“,** при това чрез частичното и редактирано възпроизвеждане на някои от разпоредбите за спогодбата и съглашението по чл. 384 от ГПК.

В тази връзка следва да се отбележи, че действията на съда във връзка със съдебната спогодба и последиците от спогодбата са регламентирани ясно в ГПК. Тук те се пререгламентират, при това непрецизно, което считаме за неправилно.

Считаме за излишна тази поредица от насрещни уведомявания по ал.1 и ал. 2. Не е изяснено **как и с какъв акт съдът определя** в хипотезата на ал.3 „*срок, в който страните да сключат споразумение за доброволно уреждане на спора*“, **какъв ще е процесуалния ефект от срока** по отношение на хода на процеса и какво става с производството по делото след определяне на срока и преди изтичането му– тоест дали спира или продължава?

Съгласно ал. 9, т.3 на нов чл. 388п ГПК „*съдът не одобрява постигнато споразумение, ако е несправедливо*.“ В тази връзка възникват въпросите каква ще е базата/критериите за преценка на съда за тази „*несправедливост*“, съответно как ще следва да се преценява тя и спрямо кого ще се търси и преценява наличието „*несправедливост*“, вкл. от чия гледна точка ще се изхожда за тази преценка, предвид противоречивите интереси на страните в процеса.

Считаме, че справедливостта е субективно понятие и с него следва да се борави особено внимателно, особено при спогодба („споразумение“), което е желано и търсено развитие на един граждански съдебен процес. В тази връзка следва да се отбележи, че **сега съществуващата в ГПК разпоредба на сегашния чл. 384 е доста по-обективна**, въвеждайки за одобряване на съглашение условието „*ако чрез включените в него мерки може да бъде защитен в достатъчна степен увреденият интерес*.“

11. Новият чл. 388р, ал.1 е непрецизен, като заедно с това не е ясно защо се въвежда, както и как би могъл същият да се осъществи на практика.

Възниква въпросът дали и как в определения в решението на съда срок ще може реално „*да бъде извършено обезщетение*“ на потребителите, които принадлежат към групата потребители – особено ако вземем предвид, че групата потребители може да включва и такива, които не са се присъединили индивидуално към предявения иск и/или не са известни, както и потребители, които може по дефиниция да са част от групата потребители, но да са заявили, че желаят да осъществят защитата си самостоятелно в отделен процес.

Наред с това следва да се отбележи, че обезщетение не се „*извършва*“, както е казано в текста**,** както и че **самата идея, че съдът ще трябва да определя срок за обезщетение в решението си, противоречи на концепцията за влизане в сила на съдебните решения и за тяхната изпълняемост,** респ. за тяхното принудително изпълнение, по реда на изпълнителното производство по ГПК.

12. Новият чл. 388м, ал.3 относно разноските е непрецизен. Макар да имат гражданственост, термините „*спечелила*“ делото страна и „*загубила*“ делото страна не са процесуални понятия на гражданския процес и **не може/не следва да бъдат включвани в нормативно съдържание**. Считаме също, че темата за разноските е регламентирана в ГПК и именно там трябва да се въведат определените по-особени специфики относно представителните искове, ако и доколкото се прецени, че би следвало да има такива – при това по правилния начин и чрез употребата на правилните процесуални понятия.

Не е изяснено как ще се доказват разноските по ал. 3**. „***за уведомяване на засегнатите потребители за предявения представителен иск за обезщетение за вреди и за възможността да се присъединят към него“* – съгласно текста, те ще са за сметка на „з*агубилата*“ делото страна,

но не е изяснено какво ще следва и/или би могло тези разноски да включват и как те ще бъдат доказвани по основание и размер.

Извънредно притеснително е, че към законопроекта не намираме анализ или мотиви по отношение на ал. 4, която гласи, че ***„за производствата по представителни искове по този закон не се дължи държавна такса.“***

Така дори злонамерен конкурент на таргетирания търговец, например, ще може да регистрира представителна организация, стига да изпълни формалните критерии за вписване в списъка, след което свободно и без такса да предяви такъв иск, без да е необходимо да извърши разумен и достатъчен анализ доколко потенциалният иск е основателен, предвид тази разпоредба, **предявяването няма да струва на представителната организация разноски за държавна такса, тоест съдът ще разглежда делата безплатно** - при това независимо дали се злоупотребява с исковете, дали те са били основателни или неоснователни, дали има конфликт на интереси и т.н.

Категорично възразяваме срещу това предложение за освобождаване от държавни такси, което **би било в ущърб на обществения интерес** и ще се отразят негативно на:

- **правно защитимите интереси на множеството търговци от редица стопански сектори**, по отношение на които ще може без разноски да бъдат предявявани такива искове, които носят за тях репутационни рискове и ще им костват финансов и административен ресурс,
- **на обществения интерес за правилно формиране и разходване на публичните средства от бюджетите на съдилищата**, доколкото те ще правят финансови и административни разходи във връзка с администрирането на тези производства и ще трябва да ги разглеждат на практика безплатно.

13. Чл. 388т, ал.2 създава сериозни предпоставки за злоупотреби, особено във връзка с т. 2 и т.3, предвиждащи възможността обезщетението да бъде внесено *по сметка на квалифицираната организация, предявила иска или по специална сметка на общо разпореждане на засегнатите потребители.*

Остава напълно неизяснено в проектозакона каква ще е тази *„специална сметка за общо разпореждане“,* съответно **къде и как ще се открива, как ще се администрира, под чий контрол и как ще се усвояват средствата по нея** и т.н.

Неизяснена остава процедурата по т. нар. „*общо събрание на групата потребители*“, като **уредбата по темата е недостатъчна, повдига много въпроси и отново създава възможност за злоупотреби**. Освен това не е изяснено в разпоредбата какви точно решения ще може да взима това „*Общо събрание*“, какво ще е тяхното действие, кой и как ще носи отговорност за тяхното вземане и тяхното адекватно изпълнение и т.н. - **предвид липсата на ясни и пълноценни разпоредби относно тези въпроси, ръководството на общото събрание от страна на съда не би създало достатъчно яснота и/или гаранции в тази връзка.**

Казаното с още по-голяма сила важи и за Комитета по ал. 5, по отношение на който също остава изцяло неизяснено **как точно ще бъде контролиран относно извършването на възложените му действия, пред кого и как ще се отчита и каква отговорност ще носи** при неизпълнение или евентуални злоупотреби.

Подобни неясни разпоредби и сега съществуват в уредбата за колективни искове, но това не може да е аргумент за въвеждането на нови такива, тъй като нито отменя, нито променя рисковете от злоупотреби, които тези нови разпоредби могат да обусловят - при това с още по-голяма сила при новата уредба на т.нар. представителните искове**.**

Считаме за необходимо тези теми да се доразвият нормативно, в т.ч. чрез надеждни механизми за контрол и чрез ясно ангажиране на отговорността на съответни лица, в т.ч. чрез възможността и дори задължението за проверки от страна на съответен орган, както и за съответни санкции и претенции при установени нарушения.

В заключение следва да се изтъкне, че казаното по-горе не изчерпва възраженията и коментарите, които би могло да се направят и обосноват във връзка с коментирания законопроект.

Най-общо считаме, че с редица от разпоредбите на §11 от законопроекта и най-вече чрез новата *Глава тридесет и трета „а" „Производство по представителни искове за защита на колективните интереси на потребителите*", въвеждана в ГПК с §30 от проектозакона:

- се влиза в противоречие с основни принципи, понятия, институти и механизми на националното право, особено в процесуален аспект;
- въвеждат се чисто декларативно нови институти и/или механизми, които не са разработени по начин, че да могат реално и ефективно да бъдат прилагани, респ. да произведат целеното действие;
- погрешно и/или без съответни дефиниции се въвеждат нови понятия, някои от които са недефинирани въобще, а други са силно субективни и/или без подходящи аналогии в относимата нормативна уредба – съответно, трудни и дори може би невъзможни за единно тълкуване и за реално и еднообразно прилагане;
- се въвеждат разпоредби с неясно и/или неточно и/или дори объркващо съдържание, които не съответстват и дори пряко противоречат на цялостната уредба на гражданския процес, като в т.ч. се използват понятия и терминология, които не кореспондират с цялостната уредба в Гражданко процесуалния кодекс – напр. „материален обхват", „персонален обхват" и др.;
- се въвеждат отклонения при условията за допустимост, реда за разглеждане на исковете и събиране на доказателствата, касационното обжалване и др., които влизат в противоречие с основни принципи и институти на гражданския процес (често при това без да е изяснена субсидиарността на общия ред спрямо тях в отделни случаи, напр. в чл. 388д) ;
- не се въвежда подходящ механизъм, който да създава реални гаранции за обезпечаване на ефикасна служебна проверка от съда във връзка с финансирането на иска и наличието на конфликт на интереси;
- въвеждат се отклонения, които ограничават възможностите за защита на търговците (*напр. възможността за закрити заседания, с изслушване само на потребители*);
- се създават предпоставки за злоупотреби с обезщетенията по исковете за вреди, най-вече с предвидената възможност обезщетенията да се внасят по сметка на квалифицираната организация, предявила иска, съответно тя да ги разпределя;
- се допуска смесване на материалноправни с процесуални норми – например, нормите за давността, които са материалноправни по природа и не следва да бъдат част от процесуалния закон, се смесват с типично процесуалните норми на ГПК;
- се използват тежки, трудно разбираеми или нетипични за българския език и терминологията на националното право езикови конструкции и понятия, в т.ч. представляващи буквални преводи[2] на текстове от директивата, често несъвместими с възприетата в доктрината и в законодателството в страната терминология – това се явява в противоречие с разпоредбата на чл.9 ЗНА и с изискването думите или изразите с утвърдено правно значение се използват в един и същ смисъл във всички национални нормативни актове.

Има потенциал от този законопроект да произтекат сериозни негативни последици, при това както за българския бизнес, така и за самите потребители, доколкото ще липсват достатъчно обективни гаранции, че с техните потребителски права няма да се злоупотребява от страна на зле контролирани организации, обслужващи скрити нелегитимни цели и интереси.

Считаме, че с оглед множеството повече или по-малко принципни и конкретни възражения, законопроектът не следва да бъде приеман в този вид и следва да бъде съществено преработен, тъй като не транспонира коректно разпоредбите на Директива (ЕС) 2020/1828 и не се вписва добре в действащото в страната законодателство.

---

[2] Например, следната дефиниция, която се въвежда с §17 от ЗИД като т. 22е в §13 от Допълнителните разпоредби на ЗЗП: *„Обезщетяване" е мярка, която задължава търговец да предостави на засегнатите потребители конкретно средство за правна защита, в зависимост от случая и съгласно предвиденото в правото на Европейския съюз или националното законодателство, като: обезщетение, ремонт, замяна, намаляване на цената, прекратяване на договора или възстановяване на платената цена"*

Законопроектът следва да бъде сериозно преоценен на базата на обстоен анализ и задълбочени дискусии, проведени в работен режим с представителното и широко участие на възможно най-много организации на заинтересованите страни и институции, в т.ч. представители на засегнатите икономически сектори, **на съдийските колегии, Министерство на правосъдието и много други.**

Наясно сме, че заради вече отдавна пропуснатия срок е необходимо да се бърза с транспонирането на Директивата, но това не следва да става на цената на некачествено или лошо транспониращо национално законодателство, с потенциал да предизвика както нови санкции от страна на Европейския съюз заради некачественото транспониране, така и редица национални проблеми както за бизнеса, така и за самите потребители.

Изразяваме готовност да се включим в работата на такъв експертен консултативен формат, при осигуреното участие на заинтересованите страни по-горе. Оставаме на разположение, в т.ч. за допълнителни становища и коментари, при необходимост.

С уважение,

Председател на УС:

Iuri Konstantinov Kopatch

Digitally signed by Iuri Konstantinov Kopatch
Date: 2024.07.11 11:26:15 +03'00'

.....

Юри Копач,

представляващ “Дженерали застраховане” АД